

VICE VERSA VAN DE PEST NAAR DE GRIEP

Het is alweer twee jaar geleden dat Nederland werd getroffen door de vogelpest. Dat resulteerde in 2003 zoals bekend in een onbegrepen ophokplicht voor al het pluimvee en het ruimen van miljoenen kalkoenen, kippen en eendachtigen. Dat er maatschappelijk de nodige discussie ontstond had alles te maken met een georganiseerde heksenjacht op ieder vrijlopend dier in het 'Sperrbezirk', het gebied dat de Gelderse Vallei en grote delen van Noord- en Midden-Limburg omvatte. Volgens het eind 2003 opgestelde Zwartboek vogelpest betekende dit dat ten behoeve van de economische belangen van 1.300 commerciële pluimveehouders de hobbykippen van 16.500 burgers afgemaakt dienden te worden. Geen wonder dat er al snel meerdere ondergrondse organisaties ontstonden die de onderduikers via allerlei sluiptwegen in bevrijd gebied een veilig onderkomen en tijdelijk toevluchtsoord bezorgden. En terecht. Het besluit om hobbypluimvee te rui-

men (geschat wordt dat ongeveer 170.000 geliefde dieren geslachttofferd werden) was biologisch ondoordacht en qua effectiviteit volstrekt zinloos. Ieder verstandig mens had kunnen bedenken dat ook in het wild levende vogels voor de verspreiding kunnen zorgen. In dat kader was het misschien zelfs doeltreffender geweest om alle mussen, merels, zwaluwen en wat er zoal niet meer rondvliegt bij boerderijen uit de lucht te halen.

Even snel als de invoering werd de maatregel ook weer ingetrokken. De minister haastte zich bekend te maken dat de uitbraak van 'Aviaire Influenza' in de pluimveehouderij een brede discussie over de gehele intensieve veehouderij noodzakelijk maakte. De bijdrage van de intensieve veehouderij aan de Nederlandse economie is gering (ongeveer 1%). Dat betekent een zwakke uitgangspositie. Toch zal de sector in de toekomst op eigen benen moeten staan en is overheidssteun niet aan de orde. Een vervolg op de door de minister geschreven brief aan de Tweede Kamer is, zoals gebruikelijk na het wegebben van een ramp, naar mijn weten nog niet in regelgeving vertaald.

Wat is er in 2003 werkelijk gebeurd? Hoogst waarschijnlijk is het virus inderdaad met wilde watervogels in de Gelderse Vallei geïntroduceerd. Onderzoek aan trekvogels heeft aangetoond dat afhankelijk van het jaargetijde tussen de één en 30 procent met het vogelpestvirus is geïnfecteerd. Rondscharrelende kippen zijn mogelijk in aanraking gekomen met uitwerpselen van wilde vogels en zo ziek geworden. De mens is daarna zelf de hoofdschuldige aan de snelle verdere verspreiding van de vogelpest. In de praktijk vond de overdracht plaats door versleping van mestdeeltjes via schoenzolen, autobanden of kleding. Een natuurlijke verspreiding komt niet

in aanmerking. Dat zou teveel toeval zijn geweest gelet op de locaties van de besmettingshaarden. Immers in de voorafgaande jaren was Nederland nagenoeg pestvrij geweest, terwijl er zeker in de vorige eeuw meer kippen buiten liepen dan nu.

Een nieuwe oproep van het Productschap Pluimvee en Eieren in februari 2004 om kippen en kalkoenen weer binnen te houden sloeg dan ook ner-

gens op. De argumentatie dat er een gereede kans was dat bij de komende vogeltrek het virus opnieuw Nederland binnen zou komen getuigt van ecologisch onbenul. De vogelpest heerste op dat moment, net zoals nu, in grote delen van Oost-Azië. Welke trekvogel komt van zijn overwintering terug uit Afrika en doet daarbij even Thailand aan voordat hij gaat broeden in Nederland? Ditzelfde argument wordt thans terecht door de Russen gebruikt die stellen dat de trekroutes in Azië al duizenden jaren dezelfde zijn, namelijk van

zuid naar noord. Er is geen enkele reden om aan te nemen dat die vogels nu ineens naar het westen gaan vliegen. Van waar dan nu de opnieuw uitgevaardigde ophokplicht? Nederland en Duitsland zijn overigens de enige West-Europese landen die deze maatregel nemen. Zijn de anderen nalatig, of heeft het Ministerie inderdaad een uitgekookt plan waarmee de vogelpest buiten de deur kan worden gehouden?

Waar we ons echt druk over zouden moeten maken is de aard van het virus. In feite zijn de kippen slachtoffer van een variant van het griepvirus Influenza A. Dit virus komt bij verschillende vogelsoorten, varkens en mensen voor en is gemakkelijk overdraagbaar. Een groot deel van de naar schatting 4.500 mensen die in 2003 besmet werden, kregen het vogelpestvirus overigens van de 'ruimers'. Het virus heeft echter niet op alle organismen dezelfde uitwerking. Zo weten we dat de meeste griepvirussen nauwelijks kwaad doen, maar dat er jaarlijks bij elke griep epidemie toch duizenden menselijke slachtoffers vallen. Het wordt echt benauwend als twee verschillende influenza virussen één gastheer infecteren. In dat geval kunnen nieuwe varianten ontstaan zoals de veroorzakers van de Spaanse griep (1918), de Aziatische griep (1957) en de Hongkong griep (1968), ziekten die wereldwijd miljoenen slachtoffers maakten.

In Nederland zorgt de intensieve veehouderij voor een ideale voedingsbodem, een agar agar bestaande uit meer dan 100 miljoen kippen. Lekker geconcentreerd en ongevaccineerd, zodat ze een ideale kweek vormen voor allerlei varianten van het influenza virus.

A. Lenders

